

Изминатата 2007 година ќе ја паметиме по многу нешта во овој т.н. "убав" сектор - културата. Љубителите на уметноста можеа да уживаат во убавиот пишан збор, во прекрасната песна, во совршената слика, во неповторливата премиера. Изборот кој настан да се проследи беше тежок, затоа што македонската публика беше пренатрупана со понуди за културни настани, било да е тоа промоција на книга или музички спот, покана за концерт на Македонската филхармонија или, пак, од одредени музички имиња. Музеите, пак, покануваа на прошетка низ минатото со презентирање на стари артефакти, тазе откопани, или на прекрасна глетка на дела творени од македонски уметнички души. И сè ќе беше така убаво, и ќе се заборава ситните расправи, афери, скандали... доколку не се случеше она... Загина нашата македонска поп-свезда на која ѝ претстоеше светска кариера, Тоше Проески. Но, за жал, реалноста е таа...!!!

Пишува: Милева ЛАЗОВА

МАКЕДО ВЕЧНОСТ

матска документација за периодот од 1894 до 1913 година. Од огромно значење се и четиристотините ракописно пишувани страници со погледите и мислењата на Крсте Мисирков за состојбите на Балканот, во Македонија и во Бугарија.

Меѓутоа, нешто на што Македонија треба да се гордее е и учеството на Саемот на книгата во Бугарија, каде на огромен плакат пишуваше "Македонија секогаш до вас", кој предизвика голем интерес кај посетителите. Штандот во боите на македонското знаме и видеобим на кој постојано се вртеше филмот

ЛИТЕРАТУРА

МАНУ

Со минимално мнозинство од 22 гласа академик Георги Старделов беше избран за нов претседател на Македонската академија на науките и уметностите. Старделов, од Одделението за уметноста, беше единствен кандидат за претседател на МАНУ на продолжението на Изборното собрание, кое се одржа откако Никола Кљусев, Бојан Шоптрајанов и Блаже Ристовски не добија доволно гласови. Тој е осми претседател на Академијата.

Кога станува збор за литературата во 2007 година, Македонија може да се пофали со промоции на бројни книги, како во државата, така и надвор од неа. Нема простор за сите да се набројат, но неизбежно е да се спомне објавувањето на третиот том од Толковниот речник на македонскиот јазик, кој има 615 страници, со околу 15.000 термини од нашиот јазик, кои почнуваат од Л до О. Потоа романот "Големата вода" од Живо Чинго, објавен во Русија во превод на Олга Панкина, славист и македонист, како и книгата "Македонија меѓу автономијата и дележот" од Симон Дракул, повеќетомен зборник од руска дипло-

"Ден во Македонија", многу монографии, разгледници, но и дивиди изданија со македонското културно наследство, како и музиката од филмот "Сенки", претставуваа дел од богатата атрактивна понуда на т.н. "македонска приказна" презентирани на нашиот изложбен простор.

ИЗЛОЖБА

Илуминативни ракописи, кои се дел од богатата охридска збирка, беа изложени во тремот на црквата "Св. Богородица Перивлепта" во Охрид. Беа изложени 34 ракописи создадени во пе-

НСКАТА ПРИКАЗНА ЗА А ЈА ОБИКОЛИ ПЛАНЕТАТА

риодот од XI-XII до XVIII век. Приказната за Македонија можеше да се види и на изложбата "Развој на селската куќа во Македонија од XIX и почетокот на XX век", како и на етнолошката презентација на материјалната и духовната култура на Македонците муслимани. И овој пат значењето на најстарата мегалитска опсерваторија "Кокино" можеше да се види на изложбата "Кокино - тврдина на сонцето". Како резултат на повеќегодишната соработка меѓу Археолошкиот музеј во Загреб и Музејот на Македонија во Скопје, љубителите на уметноста имаа можност да ги видат "Праисториските дами од Македонија" во Археолошкиот музеј во Загреб. Најсвежа е изложбата "Скопска тврдина" на која е презентирано сè што е откриено на Калето.

Следуваа и други презентации на самостојни уметнички дела од познати македонски уметници, како и презентација на артефакти вредни да се видат од околото на јавноста.

ТЕАТАР

Камен-темелник за обновување на стариот театар кој, од далечната 1927

година па сè до катастрофалниот земјотрес во 1963 година, беше белег и гордост на Скопје, беше поставен на неговата некогашна локација, на левата страна од Кејот на Вардар. Според проектот, зградата еднадвор ќе го задржи својот автентичен стил на барокна архитектура. Годишниниот Фестивал на камерниот театар "Ристо Шишков" претставуваше пресвртница на фестивалот, чија естетиката одговара на европскиот и на светскиот театар, а билет повеќе се бараше и за легендарната претстава "Сомнително лице", која неколку пати беше одиграна на сцената на Театар Центар. За среќа, изминатава година македонските театри беа мошне активни, се одиграа бројни премиери, особено во Драмски и во Театар Центар, со што на некој начин успеаја да ја вратат публиката.

ФИЛМ

И за филмската уметност 2007 беше успешна година. Се речеа светски премиери на македонски филмови. Така, македонско-холандскиот филм "Боли ли?" на Анета Лешниковска имаше светска премиера на Меѓународниот филмски фестивал во Ротердам. Публиката на 36. издание на најголемиот фестивал на независен филм го виде првиот балкански догма-филм, кој влезе во официјална конкуренција и се натпреваруваше за наградата "Златен тигар". Премиерата на "Јас сум од Титов Велес", во режија на Теона Стругар Митевска, беше виден на Сараевскиот филмски фестивал, кој беше прикажан во главната конкуренција на 13. меѓународен фестивал. Овој филм, заедно со "Сенки" на Милчо Манчевски, на Филмскиот фестивал во Торонто имаа светска промоција. А македонската гордост Милчо Манчевски се надеваме дека ќе биде и македонски кандидат за номинација, верувале или не, за наградата "Оскар" за филм од неанглиско говорно подрачје. Новиот филм на Милчо Манчевски, "Сенки", имаше премиера каква што им прилега на големите филмски дела и тоа на домашен терен. Универзална сала беше местото каде што барем за момент публиката ги почувствува шармот на црвениот тепих и гламурот на филмските премиери. Државниот врв, премиерот, министрите, јавните и

политичките личности, странските дипломати во земјава, актерите, уметниците и другите љубители на филмската уметност, на нозе ја поздравиле екипата на филмот. Со бурен аплауз, кој траеше десеттина минути, присутните им оддадоа почит на креативците на третиот филм на Манчевски.

Актерката Лабина Митевска доби награда за најдобра женска улога за филмот "Контакт" на Филмскиот фестивал, кој се одржува во Херцег Нови, Црна Гора. За документарниот филм "Исцелител" режисерот Владимир Петровски доби Гран при од публиката на Филмскиот фестивал "Сан Вали спиритуал", кој се одржа во американската држава Ајдахо. Филмот "Превртено" на Игор Иванов беше прикажан на Меѓународниот филмски фестивал во Солун, во програмата "Балканско истражување", а потоа учествуваше и на Филмскиот фестивал во Каиро. Претходно "Превртено" имаше светска премиера на фестивалот во Карлови Вари, а домашната публика прв пат го виде во Битола, на фестивалот "Браќа Манак".

МУЗИКА

Во светот на музиката 2007 година беше тажна. Македонија сè уште е во шок по трагичната смрт на својата најголема музичка ѕвезда, хуманистот и голем човек Тоше Проески. Солзи, сочувство, запалени свеќи, букети цвеќе, но и песни кои го прославија и надвор од неговата Македонија, го исполнуваа кобниот ден во чии утрински часови дојде веста за трагедијата - сообраќајната незгода на патот кон Загреб. Градските плоштади, кои многу пати ги полнеше со своите обожаватели, беа мес-

тата на кои луѓето што ги сакаа неговите песни се проштеваа од него, го испраќаа на неговото последно патување кон легендите. Отворени книги на жалост, прекинати часови во училиштата, безгранични изрази на почит и љубов кон ѕвездата, која ги уриваше сите граници меѓу луѓето од име на музиката. Треба ли да се потсетиме кој беше Тоше...!? Сепак, македонските музички ѕвезди и од поп, и од фолк, и од џез, и од сериозната музика, и од било кој друг жанр, ги имаше и на домашен терен и во светот. Пијано-виртуозот Симон Трпчески имаше серија успешни концерти на странските музички сцени. Тој настапи на Музичкиот фестивал во Колорадо на кој, според електронското списание "Дејли камера", бил првата ѕвезда од светски глас на фестивалот. Композиторот Кирил Џајковски доби награда за уметничко достигнување за музиката од балетската претстава "Ла Капинера", во продукција на Театарот на Теразије од Белград. На големиот собир на светските џез-музичари во Македонија се претставија 15 изведувачи од неколку земји. Младата домашна вокалистка Дани Димитровска не успеа да се пласира меѓу трите музички ѕвезди за титулата најдобар изведувач во новата катего-

рија "Нови звуци на Европа" на музичките награди на Ем-ти-ви, кој се одржа во Минхен. Меѓутоа, доволно е што беше дел од овој музички настан. Се промовираа албуми, спотови, песни...

АРХЕОЛОГИЈА

На полето на археологијата интензивно се работеше. Резултат беа сензационалните откритија, како на Плаошник, така и на другите локалитети широм земјава.

Бронзена фибула, која потекнува од VIII или VII век пр. н. е. беше откопана во делчевска Могилка. Кралска гробница од IV век пред новата ера открија археолозите во подножјето на Селечка Планина, меѓу прилепските села Крушевица и Бонче. Траги од неолитска куќа, печка за подготвување храна и делови од жртвеници беа откриени на локалитетот Тумба Потсело, кај тетовското село Стенче...

АМБАСАДОРИ

Новитет кој го пласираше Владата на Република Македонија беше назначувањето на амбасадори на културата во

светот. Така, почесната титула амбасадор на културата ја понесоа режисерот Милчо Манчевски, пијанистот Симон Трпчески, оперскиот пејач Борис Трајанов, пејачот Владо Јаневски, драмскиот писател Горан Стефановски... Иницијативата за новата титула е на Министерството за култура, за да се афирмираат врвните уметнички достигнувања на нашите творци и за подобро претставување и промоција на нашата земја во странство.

МАНИФЕСТАЦИИ

Актери, танчари, музичари, вокалисти, ансамбли, бендови од дваесет и пет земји од цел свет настапија на нашиот најголем меѓународен фестивал - "Охридско лето". Рекорден број посетители изминатава година ги проследиле културните настани на "Охридско лето", на кој настапиле повеќе од 2.000 уметници од 24 земји.

Млади музичари, театарски ансамбли, врвни џез и блуз-изведувачи, фолклорни и танцувачки групи од дома и од 14 земји од странство настапија на "Скопско лето". Во триесет дена на десеттина локации скопската публика можеше да види 8 претстави, 15 концерти со класична музика, 9 изложби, 2 балетски претстави, 8 џез и блуз-концерти.

Поети од сите меридијани од светот по 46. пат ја славеа поезијата на големиот меѓународен поетски фестивал - Струшки вечери на поезијата. Околу 30 автори од 25 земји од сите континенти дојдоа на фестивалот.

Со изложби, предавања, проекции на филмови, видеопрезентации и посети на повеќе археолошки локалитети и споменици на културата, Македонија по 12 пат се вклучи во манифестацијата "Европски денови на културното наследство".